

भांडखोरपणा आणि अधोगती

क्वाडला गती मिळत असल्याने इंडो-पॅसिफिक आणि दक्षिण आशियातील राज्ये चिन चा प्रतिकार करण्याची शक्यता जास्त आहे

मे मध्ये, आपल्या 'वोल्फ वॅरियर' व्यवहारचातुर्याने आणखी एका निर्लज्ज प्रदर्शनात चीनने बांगलादेश या राष्ट्राला एक विचित्र इशारा दिला की त्याने अनेक वर्षांपासून चिनी क्षेत्रामध्ये अस्वादाने लागवड करण्याचा प्रयत्न केला आहे. चीनने क्वाडला चीनविरोधी किरकोळ उपक्रम मानण्याची सूचना करताना बांगलादेशातील चीनचे राजदूत ली जिमिंग यांना इशारा दिला की, क्वाडमध्ये सामील झाल्यास चीन आणि बांगलादेश यांच्यातील द्विपक्षीय संबंधांमध्ये "भरीव नुकसान" होईल. यजमान राष्ट्रातील एका मुत्सद्दी व्यक्तीने हे एक विलक्षण विधान केले होते.

दोष रेषा स्पष्ट करणे

अपेक्षेप्रमाणे बांगलादेशचे परराष्ट्रमंत्री ए. के. अब्दुल मोमेन यांनी चीनच्या दूताच्या विधानाला तत्परतेने आणि जाहीरपणे आव्हान दिले आणि ढाका स्वतंत्र परराष्ट्र धोरणाचा पाठपुरावा करतो हे स्पष्टपणे अधोरेखित केले.

"हे खूप खेदजनक आहे... आम्ही एक स्वतंत्र आणि सार्वभौम राज्य आहोत. आम्ही आमचे परराष्ट्र धोरण ठरवतो," असे ते म्हणाले. "त्यांना जे हवं आहे ते ते [चिनी] सांगू शकतात... ते जे बोलतात ते आपण ऐकू. पण आमच्यासाठी काय चांगलं आहे हे आपण ठरवू."

श्री. ली यांनी बांगलादेशचे परराष्ट्र सचिव मसुद बिन मोमेन यांना नंतर एका बैठकीत आपले वक्तव्य समजावून सांगण्याचा प्रयत्न केला तेव्हा त्यांनी स्पष्टपणे सांगितले की, "दोन्ही देशांमधील संबंधांना हानी पोहोचवण्याचा त्यांचा अर्थ नाही" आणि त्यांची टिप्पणी "संदर्भाबाहेर" घेण्यात आली. परंतु चीनच्या परराष्ट्र मंत्रालयाने क्वाडला "चीनविरुद्ध एक छोटा गट म्हणून" लक्ष्य करणे चालू ठेवले आणि म्हटले की "या यंत्रणेला विरोध व्यक्त करणारी टिप्पणी हस्तक्षेपाबद्दल नाही तर छोट्या गटांना आणि ब्लॉक राजकारणाला विरोध व्यक्त करण्याबद्दल आहे. प्रादेशिक शांतता आणि स्थैर्य टिकवून ठेवण्याची आकांक्षाही ते प्रतिबिंबित करतात." चीनची ही टिप्पणी दक्षिण आशियाच्या पलीकडे गुंजणार होती आणि कदाचित बीजिंगनेच अभिप्रेत केली होती. अमेरिकेच्या परराष्ट्र खात्याच्या प्रवक्त्याने म्हटले आहे की, "आम्ही जे म्हणू ते म्हणजे आम्ही बांगलादेशच्या सार्वभौमत्वाचा आदर करतो आणि आम्ही बांगलादेशच्या परराष्ट्र धोरणाचे निर्णय स्वतःच्या अधिकाराचा आदर करतो."

हा भाग दक्षिण आशियातील उदयोन्मुख फॉल्ट लाइन्स आणि व्यापक इंडो-पॅसिफिक अशा प्रकारे पकडतो जे प्रकट आणि आव्हानात्मक आहेत. इंडो-पॅसिफिक शिफ्टमधील टेक्टॉनिक प्लेड म्हणून प्रमुख खेळाडू आपली हालचाल करत आहेत आणि पाण्याची चाचणी घेत आहेत. क्वाडची प्रासंगिकता कमी करण्याच्या त्याच्या सर्व प्रयत्नांसाठी, बीजिंगला हे समजले आहे की, आपल्या सर्व कमकुवतपणासह, गट एक वास्तविकता म्हणून उदयास येत आहे आणि ते रोखण्यासाठी फारसे काही करू शकत नाही. त्याने प्रयत्न केला पण तो अपयशी ठरला. आणि म्हणूनच, क्वाडची भविष्यातील भूमिका आणि प्रादेशिक राज्यांना स्वतःच्या मजबूत हाताच्या डावपेचांना पर्याय देण्याच्या संभाव्य यशाबद्दल ते चिडले आहे.

क्वाड सदस्य देश आपापसात एक एकत्रित अजेंडा शोधण्यात व्यस्त आहेत आणि विस्ताराची कोणतीही योजना नाही. समविचारी राष्ट्रांबरोबर काम करण्याची इच्छा आहे परंतु क्वाडचे चार सदस्य प्रथम विश्वासाई व्यासपीठ तयार करू

शकतात तरच ते घडू शकते. काडमध्ये सामील होण्यासाठी कोणीही आमंत्रण े पाठवत नाही आणि कोणीही रस दाखवलेला नाही. परंतु बीजिंगला हे सुनिश्चित करायचे आहे की काडला कोणतेही कर्षण मिळविण्यापासून रोखण्याच्या सुरुवातीच्या प्रयत्नात अपयशी ठरल्यानंतर, त्याचा संदेश इतर राज्यांना चांगल्या प्रकारे समजला आहे जे इंडो-पॅसिफिकमध्ये नियमांवर आधारित आदेश कायम ठेवण्यासाठी काड सदस्यांसोबत जवळून काम करण्याची इच्छा बाळगू शकतात. ढाका ला संदेश देऊन बीजिंग एक मार्कर ठेवत होते की राष्ट्रांनी काडशी संपर्क साधण्यापासून परावृत्त केले पाहिजे.

काडची वाढती गती

अर्थात या आक्रमक मुत्सद्देगिरीचा विपरीत परिणाम होण्याची शक्यता आहे, पण ती भविष्यासाठी आहे. सध्या तरी बीजिंगला वेगवान कर्षण मिळवलेल्या व्यासपीठाबद्दल जाहीर नापसंती दर्शवणे पुरेसे आहे. पश्चिमेकडून पूर्वेकडील राष्ट्रांना त्यांच्या इंडो-पॅसिफिक धोरणांसह बाहेर येण्यापासून रोखण्यात बीजिंग अपयशी ठरले आहे, काडचे कार्यकार्य रोखण्यात ते अपयशी ठरले आहेत आणि आता काडशी अधिक सक्रियपणे गुंतण्याचा विचार करणार या या प्रदेशातील इतर राष्ट्रांबद्दल चिंता वाटू शकते. बांगलादेशही स्वतःची इंडो-पॅसिफिक रणनीती आखत आहे आणि बीजिंगने आता ढाका यांना इशारा दिला आहे की काडबरोबर घनिष्ठ सहकार्य हा धोरणात्मक मिश्रणाचा भाग असू नये.

ही फक्त सुरुवात आहे. काडला अधिक गती मिळत असल्याने आणि इंडो-पॅसिफिकच्या पाण्यातील मंथनामुळे चीनविरुद्ध नवीन प्रतिकारात्मक युती निर्माण होत असल्याने बीजिंगची लढाऊता वाढण्याचीच अपेक्षा केली जाऊ शकते. दक्षिण आशिया आणि इंडो-पॅसिफिकमधील अनेक प्रादेशिक राज्यांसाठी, चीन हा शहरातील एकमेव खेळ असल्याने आतापर्यंत हा एक सुरळीत प्रवास आहे. चीनने काडच्या सदस्यांवर विशेष गट तयार करण्याचा प्रयत्न केल्याबद्दल केलेल्या सर्व टीकेसाठी, बीजिंगच आपल्या प्रादेशिक संवादकांकडून स्पष्ट परराष्ट्र धोरणनिवडीची मागणी करण्याची शक्यता आहे. आणि राज्ये चिनी मोठ्या लोकांपेक्षा मागे ढकलण्याची शक्यता जास्त आहे.

हर्ष व्ही. पंत हे नवी दिल्ली येथील ऑब्झर्वर रिसर्च फाऊंडेशनचे अभ्यास संचालक आणि किंग्स कॉलेज लंडनचे आंतरराष्ट्रीय संबंधांचे प्राध्यापक आहेत

the_thinking_treet3
THRIVING FOR SUSTAINABLE FUTURE